

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU36

Val och beslut i kommuner och regioner

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ny lag om proportionella val i kommuner och regioner samt förslag till ändringar i bl.a. kommunallagen.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i kommunallagen som ger kommuner och regioner möjlighet att i vissa fall delegera beslutanderätten till en automatiserad beslutsfunktion. En förutsättning för att beslutanderätten ska kunna delegeras är att förvaltningslagen är fullt ut tillämplig på ärendehandläggningen och att automatiserat beslutsfattande inte strider mot bestämmelser i annan lagstiftning. Ändringarna innebär att kommunsektorn får motsvarande möjlighet till automatiserat beslutsfattande som den som redan finns inom den statliga förvaltningen.

Regeringen föreslår också en ny lag om proportionella val i kommuner och regioner. Syftet med den nya lagen är att åstadkomma ett ändamålsenligt och mer lättillämpat regelverk. För att motverka att partier kan tjäna platser genom att använda andra partiers gruppbezeichnung utan att det finns ett äkta samarbete och för att förenkla ordningen för att genomföra proportionella val föreslås att valsedlar med samma gruppbezeichnung och namnlista utgör en valsedelsgrupp. Vidare föreslås ändringar i bl.a. kommunallagen för att en avgående ledamot i en nämnd som valts proportionellt ska kunna ersättas genom fyllnadsval.

Regeringen lämnar även förslag om att kommunallagens jävsbestämmelser för förtroendevalda i nämnder och anställda ska anpassas till lydelsen av motsvarande bestämmelse i förvaltningslagen.

Den nya lagen och övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

En följdmotion har väckts med anledning av propositionen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena i följdmotionen och ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22.

I betänkandet finns en reservation (M).

Behandlade förslag

Regeringens proposition 2021/22:125 Val och beslut i kommuner och regioner.

Två yrkanden i en följdmotion.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	7
Val och beslut i kommuner och regioner.....	7
Delegation till en automatiserad beslutsfunktion.....	11
Reservation	15
Delegation till en automatiserad beslutsfunktion, punkt 2 (M)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen	16
Följdmotionen	16
Motion från allmänna motionstiden 2021/22	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Val och beslut i kommuner och regioner

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om proportionella val i kommuner och regioner,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i föräldrabalken,
4. lag om ändring i brottsbalken,
5. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
6. lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner,
7. lag om ändring i lagen (1981:324) om medborgarvittnen,
8. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
9. lag om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser,
10. lag om ändring i kommunallagen (2017:725).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:125 punkterna 1–10 och avslår motion

2021/22:670 av Michael Rubbestad (SD).

2. Delegation till en automatiserad beslutsfunktion

Riksdagen avslår motion

2021/22:4458 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation (M)

Stockholm den 10 maj 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Marie Granlund (S), Lars Jilmstad (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Per Schöldberg (C), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Tuve Skånberg (KD), Camilla Hansén (MP), Erik Ottoson (M), Sofie Eriksson (S), Alexander Ojanne (S), Lars Andersson (SD) och Nina Lundström (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2021/22:125 Val och beslut i kommuner och regioner samt två yrkanden i en följd motion och ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22.

I propositionen finns en redogörelse för ärendet och dess beredning fram t.o.m. propositionen (s. 23). Av redogörelsen framgår bl.a. att ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om att se över ordningen för att utse ersättare i en kommunal styrelse, nämnder och utskott (bet. 2016/17:KU30 punkt 6, rskr. 2016/17:335) omhändertagits genom den utredning om en väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner som legat till grund för propositionen. Tillkännagivandet omfattade en utredning av frågan om att införa en ordning som innebär att en ersättare i en kommunal styrelse, nämnd eller utskott ska tillhöra samma parti som den avgående ledamoten. I anslutning till detta konstaterade konstitutionsutskottet även att bestämmelserna om ersättares tjänstgöring skiljer sig åt för kommun- respektive landstingsfullmäktige (numera regionfullmäktige) och uttalade att det kunde finnas skäl att även se över dessa bestämmelser. Tillkännagivandet har ansetts slutbehandlat genom beslutet om kommittédirektiv till den nämnda utredningen (skr. 2019/20:75, bet. 2020/21:KU2, rskr. 2020/21:34).

En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen ändringar i kommunallagen (2017:725) som ger kommuner och regioner möjlighet att i vissa fall delegera beslutanderätten till en automatiserad beslutsfunktion. En förutsättning för att beslutanderätten ska kunna delegeras är att förvaltningslagen (2017:900) är fullt ut tillämplig på ärendehandläggningen och att automatiserat beslutsfattande inte strider mot bestämmelser i annan lagstiftning. Ändringarna innebär att kommunsektorn får motsvarande möjlighet till automatiserat beslutsfattande som den som redan finns inom den statliga förvaltningen.

Regeringen föreslår även en ny lag om proportionella val i kommuner och regioner. Syftet med den nya lagen är att åstadkomma ett ändamålsenligt och mer lättillämpat regelverk. För att motverka att partier kan tjäna platser genom att använda andra partiers gruppbezeichnung utan att det finns ett äkta samarbete och för att förenkla ordningen för att genomföra proportionella val föreslås att valsedlar med samma gruppbezeichnung och namnlista utgör en valsedelsgrupp.

Vidare föreslås ändringar i bl.a. kommunallagen för att en avgående ledamot i en nämnd som valts proportionellt ska kunna ersättas genom fyllnadsval. Regeringen lämnar också förslag om att kommunallagens jävsbestämmelser för förtroendevalda i nämnder och anställda ska anpassas till lydelsen av motsvarande bestämmelse i förvaltningslagen.

Den nya lagen och övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Utskottets överväganden

Val och beslut i kommuner och regioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny lag om proportionella val i kommuner och regioner samt övriga lagförslag, bl.a. ändringar i kommunallagen. Riksdagen bifaller därmed propositionen och avslår motionen.

Propositionen

Automatiserat beslutsfattande i kommuner och regioner

Regeringen föreslår att det ska bli möjligt för en nämnd att delegera beslutanderätten till en automatiserad beslutsfunktion i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. I propositionen anføres att behovet av att minska administrationen i kommuner och regioners verksamhet är stort och att de möjligheter till effektivisering som finns i digitala arbetssätt och verktyg bör tillvaratas. Regeringen konstaterar vidare att automatiserat beslutsfattande är en etablerad beslutsform inom statliga myndigheter och att erfarenheterna av detta får anses övervägande goda. Enligt regeringen är det inte motiverat att behandla kommuner och regioner respektive statliga myndigheter olika i fråga om möjligheten att använda automatiserat beslutsfattande.

Enligt regeringens förslag bör den nya möjligheten inordnas i det system som redan finns för kommunala nämnder att delegera sin beslutanderätt till exempelvis ett utskott eller anställda enligt 6 kap. 37 § och 7 kap. 5 § kommunallagen. Regeringen konstaterar att den etablerade ordningen för hanteringen av ärenden där beslutanderätten delegerats innefattar allt från krav på beslutsfattande till den interna hanteringen samt dokumentations- och arkivfrågor.

Möjligheten till delegation till en automatiserad beslutsfunktion ska vidare, enligt förslaget, omfattas av samma delegationsförbud som nuvarande delegationsmöjligheter och de begränsningar som i övrigt följer av den befintliga lagstiftningen. De befintliga delegationsförbuden omfattar bl.a. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet samt ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt (6 kap. 38 § kommunallagen). I propositionen konstateras vidare att begränsningar i möjligheterna att låta en ärendetyp omfattas av automatiserat beslutsfattande kan följa av att det finns krav i speciallagstiftning eller i förvaltningslagen som

direkt eller indirekt förutsätter att ett ärende hanteras av en fysisk person, t.ex. särskilda krav på utredning, handläggning eller beslutsmotivering.

Därutöver föreslår regeringen att ett antal ytterligare delegationsförbud ska gälla för delegation till en automatiserad beslutsfunktion. I propositionen konstateras att möjligheten att använda automatiserade beslut i den kommunala förvaltningen förutsätter att ett sådant beslutsfattande är förenligt med de krav på lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen vid automatiserade beslut som uppställs i EU:s dataskyddsförordning¹. Regeringen har bl.a. i samband med att dataskyddsförordningen trädde i kraft gjort bedömningen att förvaltningslagens rättssäkerhetsgarantier uppfyller de EU-rättsliga kraven i detta avseende. Mot den bakgrunden föreslås ett antal begränsningar för att skapa en ordning där automatiserat beslutsfattande endast är tillåtet för beslut i ärenden som handläggs enligt förvaltningslagen och kan överklagas förvaltningsrättsligt. Beslut i ärenden som överprövas genom laglighetsprövning eller som inte kan överklagas samt beslut i ärenden om upphandling eller om valfrihetssystem, där förvaltningslagen inte är fullt ut tillämplig, ska enligt förslaget inte kunna delegeras till en automatiserad beslutsfunktion.

Ordningen för val i kommuner och regioner

Regeringen föreslår att en ny lag om proportionella val i kommuner och regioner ska ersätta den nuvarande lagen (1992:339) om proportionellt valsätt. I propositionen anförs att det finns ett antal oklarheter i den befintliga lagen och att en ny lag ger bäst förutsättningar för att åstadkomma ett ändamålsenligt och lättillämpat regelverk. Den nya lagen föreslås i stora delar ha samma materiella innehåll som den nuvarande lagen, bl.a. i fråga om ordningen för dubbelvalsavveckling. Några förtydliganden och förändringar föreslås dock.

Regeringen föreslår att det i den nya lagen ska finnas en särskild bestämmelse om att ett proportionellt val av ersättare och suppleanter förutsätter att ledamöterna valts proportionellt. Enligt regeringen får utformningen av de nuvarande bestämmelserna om inträdesordningen för ersättare i 25 § lagen om proportionellt valsätt anses förutsätta att ledamöterna valts proportionellt i de fall ersättarna ska väljas proportionellt. Regeringen konstaterar att det dock enligt gällande bestämmelser inte torde var möjligt att avslå ett yrkande enligt 5 kap. 58 § kommunallagen om att val av ersättare ska ske proportionellt även i det fall ledamöterna har utsetts genom majoritetsval, förutsatt att yrkandet framställts av ett tillräckligt antal ledamöter.

Regeringen föreslår vidare att regleringen om valsedelsgrupper i den nya lagen utformas så att endast valsedlar med samma gruppbezeichnung och där samma namn angetts i samma ordningsföljd ska räknas som en

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

valsedelsgroup. Regeringen menar att det är en naturlig del av systemet med proportionellt val att partier kan få ytterligare platser genom att gå samman i en valsedelsgroup och att detta, så länge en sådan valsedelsgroup är ett resultat av ett genuint samarbete, inte i sig kan anses vara problematiskt. Den nuvarande regleringen i 13 och 14 §§ lagen om proportionellt valsätt innebär dock att det även är möjligt för ett parti att söka ingå i en valsedelsgroup utan att något samarbete förekommer mellan det och de andra partierna i en sådan konstellation. Ett parti kan därmed under vissa förhållanden tjäna platser genom att använda andra partiers gruppbezeichnung utan att det finns något faktiskt samarbete. Regeringen anför att det i grunden är en demokratisk fråga att systemet för fördelningen av platser är utformat på ett sådant sätt att representationen i styrelser, nämnder och utskott m.m. stämmer överens med de förtroendevaldas väljarstöd. Förutom en gemensam gruppbezeichnung bör därför en valteknisk samverkan även kräva att man är överens om en lista med namn. Valsedelsgruppens namnlista bör sedan utgöras av namnen i den ordningsföljd de angetts på gruppens valsedlar. Krav på enighet om namn och dess ordningsföljd innebär att enbart förberedda och äkta samarbeten kan medföra någon fördel för de inblandade. Regeringen framhåller vidare att det nya kravet innebär att ordningen för att genomföra proportionella val kan förenklas, eftersom det inte längre behövs en ordning för att fastställa namnordningen inom en valsedelsgroup.

I propositionen föreslås även en ändring i bl.a. kommunallagen som innebär att fyllnadsval ska hållas för att ersätta en avgående ledamot i en nämnd som valts proportionellt. Enligt gällande bestämmelser ska fyllnadsval förrättas om en ledamot som valts genom majoritetsval avgår under mandattiden. Om den avgångne ledamoten utsetts genom ett proportionellt val inträder i stället ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring (6 kap. 20 § kommunallagen). Regeringen anser att det rådande systemet inte är tillfredsställande när det gäller att ersätta avgående ledamöter som valts proportionellt eftersom det kan leda till att majoritetsförhållandena i styrelsen eller övriga nämnder förändras. Regleringen kan medföra att en ledamot ersätts av någon inte bara från ett annat parti utan även från en annan samarbetskonstellation. Det kan också leda till att ett parti blir utan representation.

För att upprätthålla det minoritetsskydd som de proportionella valen är avsedda att skapa föreslår regeringen vidare att det i lag fastställs att fullmäktige vid fyllnadsval för ledamöter som utsetts vid ett proportionellt val ska säkerställa, så långt det är möjligt, att representationen i nämnden inte förändras. Regeringen framhåller att detta är ett högt ställt krav som innebär att fullmäktige kan tillåta att representationen i nämnden förändras endast i sådana undantagssituationer då det inte är möjligt att ersätta den avgående ledamoten med någon som representerar samma parti, t.ex. när det inte går att klargöra vilket parti en ledamot företrätt eller detta parti har upplösts.

Motsvarande reglering med fyllnadsval för avgående ledamöter som utsetts vid ett proportionellt val införs enligt förslaget även i föräldrakalken och lagen

(1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner när det gäller överförmyndarnämnder respektive indelningsdelegerade och ledamöter av utskott som valts av indelningsdelegerade.

Med anledning av förslaget om en ny lag om proportionella val föreslås också följändringar i vissa lagar.

Reglerna om ersättares tjänstgöring i fullmäktige bör inte förändras

Regeringen bedömer att det inte finns skäl att ändra bestämmelserna om ersättare i fullmäktige för att göra reglerna om ersättares tjänstgöring i kommuner och regioner enhetliga. Regeringen konstaterar att det inte finns några egentliga argument för att ändra den befintliga ordningen utöver utgångspunkten att skillnader i reglering mellan regioner och kommuner bör undvikas. Skillnaden i reglering av ersättares tjänstgöring mellan regioner och kommuner har gällt under lång tid och förefaller enligt regeringen inte innebära några problem. Regeringen anser därmed, i likhet med utredningen och remissinstanserna, att det inte finns någon anledning att förändra den aktuella regleringen.

Anpassning av de kommunala jävsbestämmelserna

Regeringen föreslår att kommunallagens bestämmelser om jävsgrunder för förtroendevalda vid handläggningen av ärenden hos nämnder (6 kap. 28 §) – som även gäller anställda, partssammansatta organ och revisorer – ska anpassas till lydelsen i förvaltningslagen. I propositionen anförs att det vid införandet av kommunallagen inte gjordes någon förändring av utformningen av dessa jävsgrunder som motsvarar den som skedde i och med att förvaltningslagen infördes. Detta innebär att det har uppkommit en skillnad mellan hur jävsgrunderna uttrycks i de båda lagarna, som till viss del också innebär materiella skillnader. När de nya bestämmelserna om parts- och intressejäv i förvaltningslagen infördes bedömde regeringen att utformningen innebar en viss skärpning av jävsgrunderna. De skillnader som numera finns kan således få konsekvensen att en jävssituation kan komma att bedömas olika beroende på om den uppkommit i kommunal eller i statlig förvaltning. Enligt regeringen går det inte att sakligt motivera dessa skillnader, varför de bör åtgärdas för att uppnå en enhetlig reglering av jävsgrunderna inom hela den offentliga förvaltningen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Den nya lagen om proportionella val i kommuner och regioner och de föreslagna ändringarna i övrig lagstiftning föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Övergångsbestämmelser föreslås för överklagande av beslut som har meddelats eller tillkännagetts före ikraftträdandet samt för fyllnadsval av ledamöter som valts proportionellt före ikraftträdandet.

Motionen

I motion 2021/22:670 av Michael Rubbestad (SD) begärs ett tillkännagivande om att lagen (1992:339) om proportionellt valsätt bör ändras så att fyllnadsval blir möjligt om en förtroendevald avgår under mandatperioden. Enligt motionären undviker partierna att använda den möjlighet att begära proportionella val som lagen medger eftersom det i händelse av att en förtroendevald lämnar sin position under mandatperioden innebär att den kan gå till en ersättare från ett annat parti.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att förslagen i propositionen bidrar till en ändamålsenlig ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner. Utskottet tillstyrker därmed propositionen.

Motionsyrkandet bedöms tillgodosett genom propositionens förslag om fyllnadsval för att ersätta avgående ledamöter som valts proportionellt. Motionen avstyrks därför.

Delegation till en automatiserad beslutsfunktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fullmäktiges godkännande samt offentlighet och tillgänglighet vid delegation till en automatiserad beslutsfunktion.

Jämför reservationen (M).

Propositionen

Fullmäktiges godkännande vid delegation

Regeringen anser, i överensstämmelse med utredningen, att fullmäktiges godkännande inte ska krävas vid delegation till en automatiserad beslutsfunktion. Som framgått ovan föreslås att den nya möjligheten till automatiserat beslutsfattande inordnas i det system som redan finns för en nämnd att delegera sin beslutanderätt. På så vis, anför regeringen, blir automatiserade beslut möjliga utan att det behöver skapas någon ny ordning för nämnden att fördela beslutsfattandet.

I propositionen konstateras att ansvaret för automatiserade beslut enligt den föreslagna regleringen, precis som vid övrig delegation, kommer att ligga på den ansvariga nämnden. Vidare framhålls att när en nämnd delegerar sin beslutanderätt innebär det verksamhetsansvar som fastställs i 6 kap. 6 § kommunallagen alltid att nämnden måste följa verksamheten och se till att den bedrivs enligt lag och annan författning och i enlighet med fullmäktiges och nämndens egna direktiv. Detta innefattar även ett ansvar för hur uppföljning

och kontroll av system för automatiserat beslutsfattande ska fungera. Regeringen framhåller att en nämnds beredning av ett beslut om delegation till en automatiserad beslutsfunktion kommer att behöva omfatta kontroll, utredning och en rad överväganden i fråga om rättsliga krav samt bedömningar av tekniska möjligheter för att upprätthålla rättssäkerheten.

När det särskilt gäller frågan om krav på fullmäktiges godkännande vid delegation anför regeringen att tidigare gällande kommunallagar krävde ett bemyndigande från fullmäktige för att en nämnd skulle få besluta om delegation. Detta krav avskaffades dock i och med 1991 års kommunallag. Regeringen konstaterar att fullmäktige, även utan att ha en lagreglerad roll när det gäller delegation till en automatiserad beslutsfunktion, har visst inflytande i frågan. Att nämnderna är skyldiga att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt innebär, framhåller regeringen, att principiella frågor kopplade till automatiserat beslutsfattande kan behandlas i riktlinjer och således debatteras av fullmäktige i samband med det. Regeringen anför också att det i praktiken bör förekomma en dialog mellan fullmäktige och nämnderna om bl.a. effektivitetsfrågor i exempelvis budgetarbetet.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det framstår som ändamålsenligt att lämna frågan om delegation i sin helhet till den ansvariga nämnden med de begränsningar som följer av lagstiftningen. Det bidrar enligt regeringen till ett mer enhetligt system och ett enklare regelverk.

Offentlighet och tillgänglighet

I fråga om dokumentation, insyn och tillgänglighet vid automatiserade beslut anför regeringen i propositionen att ett automatiserat beslutsfattande för kommunsektorn lika lite som för statliga myndigheter innebär någon förändring av offentlighetsprincipen eller regleringen om offentlighet och sekretess. Regeringen anför vidare att de rättssäkerhetsgarantier som följer av den förvaltningsrättsliga regleringen kommer att gälla i den kommunala förvaltningen på samma sätt som inom den statliga förvaltningen. Den enskilde är därigenom bl.a. tillförsäkrad insyn, krav på kommunikation liksom möjlighet till ändring och rättelse av beslut och till överklagande. Dessutom, konstaterar regeringen, gäller förvaltningslagens bestämmelser om utredningsskyldighet och beslutsmotivering oavsett beslutsform.

I propositionen uppmärksammas att det, trots det regelverk som omgärdar ett automatiserat beslutsfattande, finns en risk för att det kan uppfattas som otydligt vilken information som i ett enskilt fall har lagts till grund för ett beslut. Enligt regeringen kan det i sig leda till risk för minskad insyn och transparens för medborgare och företag. I sammanhanget framhålls att flera remissinstanser har påtalat behov av ytterligare insyn i förvaltningars verksamhet, såsom möjlighet att få tillgång till källkod och algoritmer i den programvara som ska utföra det automatiserade beslutsfattandet och som besluten grundas på. Regeringen hänvisar till att fördelar och risker med ett

automatiserat beslutsfattande har analyserats av Digitaliseringsrättsutredningen i betänkandet Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering (SOU 2018:25), som för närvarande bereds i Regeringskansliet. Regeringen anför också att ett antal myndigheter har ett regeringsuppdrag att främja offentlig förvaltnings förmåga att använda artificiell intelligens (I2021/01825). Uppdraget innefattar att utveckla en förtroendemodell för automatiserat beslutsfattande med stöd av artificiell intelligens, som ska kunna användas som ett frivilligt ramverk inom offentlig sektor. Vidare framhåller regeringen att det pågår ett EU-rättsligt arbete med att ta fram en EU-förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens.

Regeringen anser sammanfattningsvis att en reglering av ytterligare dokumentationsskyldighet och insyn är en fråga som gäller automatiserade beslut i den offentliga förvaltningen generellt och som inte kan tas om hand inom ramen för det aktuella lagstiftningsärendet. Likaså, menar regeringen, är frågan om tillgänglighet till den offentliga servicen något som bäst regleras generellt för hela den offentliga sektorn eftersom den rymmer mer än själva beslutsfattandet.

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4458 av Karin Enström m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att delegering till en automatiserad beslutsfunktion bör beslutas av kommunfullmäktige (yrkande 1). Motionärerna ser positivt på att automatisering av visst beslutsfattande i kommunerna och regionerna möjliggörs och att man använder modellen med delegationsordning till den automatiska beslutsfunktionen. Frågan om att införliva denna form av beslutsfattande i en kommuns eller regions organisation kan emellertid, menar motionärerna, inte hanteras lättvindigt. Såväl principiella som etiska överväganden behöver göras före en sådan delegation, liksom en kvalificerad bedömning av den programvara som ska användas. Motionärerna anser därför att en nämnd inte bör få delegera beslut till en automatiserad beslutsfunktion om inte kommunfullmäktige medgivit detta. Enligt motionärerna skulle en sådan ordning underlätta ansvarsutkrävande och stärka beslutens legitimitet. I motionen begärs också att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av offentlighet och tillgänglighet vad gäller den automatiska beslutsfunktionen (yrkande 2). Motionärerna anser att källkoden till den programvara som ska utföra det automatiska beslutsfattandet bör vara offentlig för att medborgare och journalister ska kunna få insyn i hur besluten fattats, inte minst för att upprätthålla rättssäkerheten och för att ansvar ska kunna utkrävas. Den enskilde bör även, framhåller motionärerna, få underrättelse om att ett beslut fattats på automatiserad väg.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det framstår som ändamålsenligt att lämna frågan om delegation i sin helhet till den ansvariga nämnden med de begränsningar som följer av lagstiftningen. Den föreslagna beslutsordningen syftar till att skapa ett enhetligt och lättillämpat regelverk. Utskottet ställer sig också bakom regeringens överväganden i fråga om dokumentation, insyn och tillgänglighet vid delegation till en automatiserad beslutsfunktion. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandena.

Reservation

Delegation till en automatiserad beslutsfunktion, punkt 2 (M)

av Karin Enström (M), Lars Jilmstad (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4458 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi ser positivt på att kommunallagen anpassas till digitaliseringen genom att kommuner och regioner ges möjlighet att i vissa fall delegera beslutanderätten till en automatiserad beslutsfunktion. I och med ett automatiserat beslutsfattande kan administrationen i kommuner och regioners verksamhet minska och servicen förbättras genom snabbare beslut. Frågan om att införliva denna form av beslutsfattande i en kommuns eller regions organisation är dock inget som kan hanteras lättvindigt. Principiella överväganden såväl som etiska överväganden behöver göras före en sådan delegation. Det behöver även göras en kvalificerad bedömning av den programvara som ska användas. Eftersom det inte kan anses vara en obetydlig åtgärd att införliva denna sorts beslutsfattande i en kommuns eller regions organisation bör en nämnd inte få delegera beslut till en automatiserad beslutsfunktion om inte kommunfullmäktige medgett detta, dvs. delegationsbeslutet bör fattas av kommunfullmäktige. En sådan ordning skulle underlätta ansvarsutkrävande och stärka beslutens legitimitet. Den skulle följa samma modell som gäller för deltagande på distans vid en nämnds sammanträden, som innebär att kommunfullmäktige måste öppna för möjligheten innan nämnden tillåts nyttja den.

Vi anser vidare att källkoden till den programvara som ska utföra det automatiska beslutsfattandet bör vara offentlig för att medborgare och journalister ska kunna få insyn i hur besluten fattats, inte minst för att upprätthålla rättssäkerheten och för att ansvar ska kunna utkrävas. Den enskilde bör också underrättas om att ett beslut fattats på automatiserad väg.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:125 Val och beslut i kommuner och regioner:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om proportionella val i kommuner och regioner.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i föräldrabalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:324) om medborgarvittnen.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619).
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725).

Följdmotionen

2021/22:4458 av Karin Enström m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att delegering till en automatiserad beslutsfunktion bör beslutas av kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av offentlighet och tillgänglighet vad gäller den automatiska beslutsfunktionen och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:670 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra lagen (1992:339) om proportionellt valsätt så att fyllnadsval blir möjligt och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om proportionella val i kommuner och regioner

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om förutsättningarna för och förfarandet vid proportionella val i kommuner och regioner. Lagen ska tillämpas i de fall det särskilt föreskrivits att val ska vara proportionella.

Förutsättningar för proportionella val

Antalet väljande som behöver begära att valet ska vara proportionellt

2 § Ett val ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar den kvot man får om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal.

Val av ersättare och suppleanter

3 § Val av ersättare och suppleanter får vara proportionellt endast om valet av ledamöter varit proportionellt.

Valförrättare

4 § Den som är ordförande vid det sammanträde där beslut om proportionellt val fattas är valförrättare. De väljande kan dock utse en annan ledamot att vara valförrättare.

Valförrättaren avgör ensam de frågor som uppstår när valet genomförs.

Vidare ska det, bland de väljande, utses en eller flera ledamöter att biträda valförrättaren när valet genomförs.

Valsedlar

Slutna valsedlar

5 § Valet ska genomföras med slutna valsedlar.

Valsedlarnas utformning

6 § Valsedlarna ska vara enkelsidiga och omärkta samt lika till storlek, material och färg.

Gruppbeteckning

7 § På valsedlarna ska det finnas en gruppbezeichnung. Denna anges som en beteckning i ord för en viss grupp av de väljande eller för en viss meningsriktning.

Gruppbeteckningen ska anges närmast ovanför det eller de namn som tas upp på valsedeln.

Namn som anges på valsedeln

8 § Om valsedeln innehåller namn på fler än en person, ska namnen anges i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Varje person ska anges på ett sådant sätt att det klart framgår vem som avses.

Ogiltiga valsedlar

9 § En valsedel är ogiltig, om den

1. inte är sluten i enlighet med 5 §,
2. inte är utformad i enlighet med 6 §, eller
3. inte har en angiven gruppbezeichnung på det sätt som anges i 7 §.

Namn på valsedeln som inte ska beaktas

10 § Ett namn på en valsedel ska inte beaktas om

1. personen inte är valbar,
2. namnet är överstruket,
3. det inte klart framgår vem som avses, eller
4. ordningen mellan namnet och något annat namn på valsedeln inte klart framgår.

Om valsedeln innehåller fler namn än vad valet avser, ska det eller de sista övertaliga namnen inte beaktas.

Slutförande av val en annan dag

Beslut att slutföra val en annan dag

11 § Om valet inte kan slutföras samma dag eller det av någon annan anledning är nödvändigt, får valförrättaren, när valsedlarna har lämnats, besluta att valet ska slutföras en annan dag.

Beslutet ska förenas med uppgift om tid och plats för slutförandet av valet och genast tillkännages för de väljande. Beslutet behöver inte tillkännages på annat sätt. Slutförandet av valet behöver inte föregås av en kallelse.

Vittnen vid slutförande av valet en annan dag

12 § Om valet ska slutföras en annan dag ska minst två personer utses bland de väljande för att, utöver valförrättarna, närvara som vittnen när valet slutförs.

Förvaring av valsedlarna om valet slutförs en annan dag

13 § De lämnade valsedlarna ska förvaras i en valurna som förseglas i närvaro av de utsedda vittnena. Valförrättaren ska därefter se till att den förvaras på en säker plats.

När valet slutförs ska valförrättaren i närvaro av vittnena särskilt kontrollera att förseglingen inte har brutits.

Valsedelsgrupper

14 § När valsedlarna har lämnats ska de giltiga valsedlarna ordnas i valsedelsgrupper. Valsedlar med samma gruppbeteckning och där samma namn angetts i samma ordningsföljd bildar en valsedelsgrupp.

Därefter räknas antalet valsedlar i varje valsedelsgrupp. Antalet utgör gruppens röstetal.

En namnlista för varje valsedelsgrupp

15 § Valsedelsgruppens namnlista utgörs av namnen i den ordningsföljd de angetts på gruppens valsedlar.

Fördelningen och besättande av en enskild plats

16 § Om valet bara avser en plats, ska platsen tilldelas och besättas av den som står främst på namnlistan för den valsedelsgrupp som har högst röstetal.

Fördelning och besättande av flera platser

Fördelning av platser

17 § Om valet avser flera platser, ska platserna fördelas mellan valsedelsgrupperna en i taget.

Den grupp som för varje sammanräkning får det högsta jämförelsetalet enligt 18 § tilldelas platsen.

Jämförelsetal vid tilldelning av platser

18 § Jämförelsetalet för en valsedelsgrupp är lika med gruppens röstetal så länge gruppen inte har tilldelats någon plats.

Om en valsedelsgrupp har tilldelats en plats, beräknas jämförelsetalet genom att gruppens röstetal delas med det antal platser som gruppen har tilldelats, ökat med 1.

Om en person har fått platser från två valsedelsgrupper, ska vardera platsen dock bara anses som en halv plats vid summeringen av det antal platser som en grupp har tilldelats vid beräkningen enligt andra stycket. Om någon har fått platser från tre grupper, ska varje sådan plats räknas som en tredjedels plats, och så vidare efter samma grund.

Besättande av platser

19 § När en valsedelsgrupp tilldelats en plats ska den genast besättas med den som enligt gruppens namnlista står närmast i tur att få platsen.

Detta gäller också om den som är berättigad till platsen redan har fått en plats från en eller flera andra grupper.

Valsedelsgrupp som tilldelats platser för samtliga namn

20 § Om en valsedelsgrupp har tilldelats så många platser som motsvarar antalet namn på gruppens namnlista, ska gruppen inte längre delta i den fortsatta fördelningen.

Lika röstetal eller jämförelsetal

21 § Vid lika röstetal eller jämförelsetal ska utgången avgöras genom lottnings.

Inträdesordningen för ersättare

22 § När ersättare har utsetts genom proportionella val ska de tjänstgöra enligt följande:

1. En ersättare som har utsetts från en valsedelsgrupp med samma gruppbezeichnung som den grupp från vilken den frånvarande ledamoten är vald, har företräde framför andra ersättare. Om ingen sådan ersättare kan inträda ska ersättare från valsedelsgruppen med högst röstetal ha företräde. Därefter ska ersättare från valsedelsgruppen med näst högst röstetal ha företräde och så vidare efter samma grund.

2. Inom samma valsedelsgrupp ska ersättarna tjänstgöra i den ordning de anges på gruppens namnlista enligt 15 §.

En ledamot eller en ersättare som har tilldelats en plats från två eller flera grupper, ska anses vald för den grupp från vilken ledamoten eller ersättaren först blev tilldelad platsen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
  2. Genom lagen upphävs lagen (1992:339) om proportionellt valsätt.
  3. Den upphävda lagen gäller fortfarande för överklagande av beslut som har tillkännagetts före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 7 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

7 §¹

Val av nämndemän i tingsrätt förrättas av kommunfullmäktige.

Val av nämndemän i hovrätt förrättas av regionfullmäktige. I Gotlands län förrättas valet av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i *lagen (1992:339) om proportionellt valsätt*.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner*.

Vid val av nämndemän ska det eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön, etnisk bakgrund och yrke. Om det finns flera alternativa sätt att uppnå en allsidig sammansättning, bör de personer väljas som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som tjänstgjort kortast tid.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

¹ Senaste lydelse 2019:837.

3 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 7 § föräldrabalken¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

7 §

Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket av kommunfullmäktige ägt rum.

Avgår sådan ledamot i överförmyndarnämnd som har utsetts vid proportionellt val under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen bör inträda. Den ersättare som sålunda har inkallats tjänstgör under den tid som återstår för den avgångne. Avgår överförmyndare, ersättare för överförmyndare eller ledamot som ej har utsetts vid proportionellt val, anställs fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare väljs för fyra år, räknade från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket av kommunfullmäktige ägt rum.

Avgår överförmyndare, ersättare för överförmyndare eller ledamot i överförmyndarnämnden, ska fyllnadsval hållas för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i nämnden inte förändras.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
  2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ledamöter som valts före ikraftträdandet.

¹ Balken omtryckt 1995:974.

4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 37 kap. 2 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap. 2 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar ordförande och vice ordförande i övervakningsnämnderna. Vice ordföranden tjänstgör vid förfall för ordföranden i dennes ställe. Vid förfall för både ordföranden och vice ordföranden förordnas tillfällig ersättare av Kriminalvården. Ordföranden, vice ordföranden och tillfällig ersättare ska vara lagfarna och ha erfarenhet av tjänstgöring som domare.

Övriga ledamöter utses genom val. För dessa väljs lika många ersättare. Val förrättas av kommunfullmäktige, om övervakningsnämndens verksamhetsområde omfattar endast en kommun, och annars av regionfullmäktige. Om det inom nämndens verksamhetsområde även finns en kommun som inte ingår i en region, förrättas valet av regionfullmäktige och kommunfullmäktige med den fördelning dem emellan som länsstyrelsen bestämmer efter befolkningstalen. Ingår flera län eller delar av län i övervakningsnämnds verksamhetsområde, fastställer regeringen efter samma grunder antalet ledamöter och ersättare för varje län eller del av län.

Regionfullmäktiges och kommunfullmäktiges val av ledamöter eller ersättare ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter i regionfullmäktige eller kommunfullmäktige som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i *lagen (1992:339) om proportionellt val-sätt*. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet även bestämmas i vilken ordning de ska kallas till tjänstgöring.

Regionfullmäktiges och kommunfullmäktiges val av ledamöter eller ersättare ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter i regionfullmäktige eller kommunfullmäktige som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner*. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet även bestämmas i vilken ordning de ska kallas till tjänstgöring.

Ledamot och annan än tillfällig ersättare utses för fyra år. Om en ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår före tidens utgång, inträder en ersättare enligt den ordning mellan ersättarna som har bestämts vid valet. Avgår en ledamot eller ersättare som inte har utsetts vid prop-

¹ Senaste lydelse 2019:839.

ortionellt val, utses en ny ledamot eller ersättare för återstoden av tiden. Tillfällig ersättare förordnas för högst sex månader.

När ledamot eller ersättare ska utses ska övervakningsnämnden göra anmälan om det till den som ska utse honom eller henne.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §²

Nämndemän utses genom val. Val förrättas av regionfullmäktige. I Gotlands län förrättas val av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i *lagen (1992:339) om proportionellt valsätt*.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner*.

Regeringen får för ett visst län besluta att nämndemän i kammarrätt ska väljas bland dem som för samma tjänstgöringstid har utsetts till nämndemän i hovrätt. En nämndeman i hovrätt får även i annat fall, om han eller hon är behörig, tjänstgöra som nämndeman i den kammarrätt inom vars domkrets han eller hon är folkbokförd.

Vid val av nämndemän ska eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön, etnisk bakgrund och yrke. Om det finns flera alternativa sätt att uppnå en allsidig sammansättning, bör de personer väljas som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som tjänstgjort kortast tid.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2019:847.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5, 6, 23, 25 och 35 §§ lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §²

De indelningsdelegerade och deras ersättare väljs bland dem som är ledamöter eller ersättare i fullmäktige i ändringsberörda kommuner och regioner.

Under de förutsättningar som anges i 2 § *lagen (1992:339) om proportionellt valsätt* ska valet vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet bestämmas i vilken ordning ersättarna ska tjänstgöra.

Under de förutsättningar som anges i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner* ska valet vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet bestämmas i vilken ordning ersättarna ska tjänstgöra.

6 §³

Om en indelningsdelegerad avgår, ska fyllnadsväl hållas.

Om den indelningsdelegerade har utsetts vid ett proportionellt val, *inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring.*

Om den indelningsdelegerade har utsetts vid ett proportionellt val, *ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen bland de indelningsdelegerade inte förändras.*

23 §⁴

Under de förutsättningar som anges i 2 § *lagen (1992:339) om proportionellt valsätt* ska valet till utskott vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska indelningsdelegerade bestämma i vilken ordning som de ska tjänstgöra.

Under de förutsättningar som anges i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner* ska valet till utskott vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska indelningsdelegerade bestämma i vilken ordning som de ska tjänstgöra.

¹ Lagen omtryckt 1998:198.

Senaste lydelse av lagens rubrik 2019:834.

² Senaste lydelse 2019:834.

³ Senaste lydelse 2016:740.

⁴ Senaste lydelse 2016:740.

25 §⁵

Om en ledamot avgår, ska fyllnadsval hållas.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, *inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring.*

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, *ska indelningsdelegerade, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i utskottet inte förändras.*

35 §⁶

Under de förutsättningar som anges i 2 § *lagen (1992:339) om proportionellt valsätt* ska valet av revisorer vara proportionellt.

Under de förutsättningar som anges i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner* ska valet av revisorer vara proportionellt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
  2. Bestämmelserna i 3 kap. 6 och 25 §§ i den äldre lydelsen gäller fortfarande för indelningsdelegerade och ledamöter som valts före ikraftträdandet.

⁵ Senaste lydelse 2016:740.

⁶ Senaste lydelse 2016:740.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1981:324) om medborgarvittnen

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1981:324) om medborgarvittnen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Medborgarvittnen väljs av kommunfullmäktige till det antal och för den tid som fullmäktige bestämmer.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i *lagen (1992:339) om proportionellt valsätt*.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

¹ Senaste lydelse 2019:857.

8 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § sparbankslagen (1987:619)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §²

Av antalet huvudmän ska hälften, i enlighet med närmare föreskrifter i reglementet, väljas av kommunfullmäktige eller regionfullmäktige inom sparbankens verksamhetsområde. Återstoden utses av huvudmännen själva bland insättarna i sparbanken. Kravet på att dessa huvudmän ska vara insättare gäller dock inte vid huvudmannaval i samband med sparbankens bildande. En huvudman som står i tur att avgå får inte delta i valet för besättande av hans eller hennes egen plats.

Ska flera korporationer förrätta val av huvudmän ska, om inte särskilda skäl föranleder något annat, fördelningen av antalet mandat mellan dem ske efter det invånarantal som de företräder.

Bestämmelserna i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt val-sätt ska tillämpas också på kom-munfullmäktiges och regionfull-mäktiges val av huvudmän.

Bestämmelserna i lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner ska tilläm-pas också på kommunfullmäktiges och regionfullmäktiges val av huvudmän.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

¹ Lagen omtryckt 1996:1005.

² Senaste lydelse 2019:861.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §²

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen utses av kommun- och regionfullmäktige, Försäkringskassan och av Arbetsförmedlingen. När ledamöter eller ersättare ska utses för kommun och region ska det, under de förutsättningar som anges i 2 § *lagen (1992:339) om proportionellt val*, ske genom proportionellt val.

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen utses av kommun- och regionfullmäktige, av Försäkringskassan och av Arbetsförmedlingen. När ledamöter eller ersättare ska utses för kommun och region ska det, under de förutsättningar som anges i *lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner*, ske genom proportionellt val.

Till ledamot eller ersättare i styrelsen får en medlem utse endast den som är

1. ledamot eller ersättare i kommun- eller regionfullmäktige,
2. anställd vid Försäkringskassan, eller
3. anställd vid Arbetsförmedlingen.

När det utses ersättare i styrelsen ska det bestämmas i vilken ordning de ska kallas till tjänstgöring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2004:793.

² Senaste lydelse 2019:914.

10 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 58 §, 6 kap. 20, 28, 31, 37, 38 och 42 §§ och 9 kap. 8 § kommunallagen (2017:725) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

58 §

Om det begärs av det antal väljande som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsystem ska följande val vara proportionella:

1. val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,
2. val av revisorer som avses i 12 kap. 4 och 5 §§,
3. val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för aktiebolag,
4. val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för ekonomiska föreningar eller stiftelser, och
5. val av revisorer, revisorssuppleanter och lekmannarevisorer som ska granska styrelsens förvaltning i aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser.

Första stycket 1 ska inte gälla vid val till en nämnd som avses i 6 kap. 2 § 2, om två tredjedelar av de närvarande ledamöterna i fullmäktige vid inrättandet av nämnden har röstat för att ledamöter i nämnden ska väljas på någon annan grund än partipolitisk.

6 kap.

20 §

Om en ledamot avgår under mandattiden, ska fyllnadsval hållas.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättnings tjänstgöring.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i nämnden inte förändras.

Om fullmäktige har återkallat uppdragen för de förtroendevalda enligt 4 kap. 10 §, ska val av nya ledamöter och ersättare hållas.

28 §

En förtroendevald är jävig, om

1. saken angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde själv eller någon närstående,

1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,

2. han eller hon eller någon närstående är ställföreträdare *för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång.*

3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till,

4. *han eller hon har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller*

5. *det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet.*

2. han eller hon eller någon närstående är *eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning.*

3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till, *eller*

4. *det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.*

31 §¹

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller regionen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 5 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Den som handlägger ett ärende hos en nämnd ska inte heller anses jävig enligt 28 § 5 enbart på grund av att han eller hon tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd.

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller regionen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 4 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Den som handlägger ett ärende hos en nämnd ska inte heller anses jävig enligt 28 § 4 enbart på grund av att han eller hon tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd.

37 §

En nämnd får *uppdra åt* presidiet, ett utskott, en ledamot *eller ersättare att besluta på nämndens vägnar* i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även

En nämnd får *delegera beslutanderätten till* presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare *eller en automatiserad beslutsfunktion* i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra

¹ Senaste lydelse 2019:835.

uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5–8 §§.

åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5–8 §§.

38 §

Beslutanderätten får inte delegeras när det gäller

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,

2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,

3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,

4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller

5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Beslutanderätten får inte heller delegeras till en automatiserad beslutsfunktion när det gäller

1. ärenden där beslut överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap.,

2. ärenden där beslut enligt lag eller annan författning inte får överklagas,

3. ärenden om upphandling, eller

4. ärenden om valfrihetssystem.

42 §

En nämnd ska välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsystem ska då tillämpas.

En nämnd ska välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner ska då tillämpas.

9 kap.

8 §

Om det begärs av det antal väljande som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsystem ska val av ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen samt revisorer vara proportionella.

Under de förutsättningar som anges i lagen (2022:000) om proportionella val i kommuner och regioner ska val av ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen samt revisorer vara proportionella.

Om inte något annat följer av förbundsordningen ska det som sägs i första stycket tillämpas när den beslutande församlingen väljer ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen, andra nämnder och de beslutande organens beredningar samt revisorer.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2. Bestämmelserna i 6 kap. 20 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande för ledamöter som valts före ikraftträdandet.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats eller tillkännagetts före ikraftträdandet.